

Tots els colors de la literatura

Les novetats editorials que 3i4 presenta aquest Sant Jordi abracen tots els gèneres: teatre (Josep M. de Sagarra), poesia (Carles Duarte i Rafael Vallbona), narrativa (Toni Cucarella), dietarisme (Joan Garí) i articulisme (Joan F. Mira). Narcís Garolera, Miquel M. Gibert, Sam Abrams i Vicent Sanchis van actuar de presentadors.

Una mostra del gran teatre català del segle XX, del teatre més popular del segle XX. El gran periodisme actual, sigui de columna curta o d'article llarg. La més responsable poesia. Una moderna novel·la de novel·les. I el dietari intel·ligent i autèntic. Tots els colors del món literari.

Tots els colors de la literatura estan presents en la pila de novetats que l'editorial 3i4 presenta aquest Sant Jordi i que van rebre el tret de sortida, el dia 6 passat, a la Casa del Llibre de Barcelona. Sis llibres. Un de teatre, dos de poesia, un d'articles periodístics, una novel·la i un dietari.

El de teatre és de Josep Maria de Sagarra. L'*Obra Completa* de Josep M. de Sagarra que edita 3i4 sota la direcció filològica de Narcís Garolera enceta la dramaturgia de l'escriptor després d'haver publicat tota la seva poesia i la seva prosa, en 14 volums. *Teatre I* fa el número 15 de la col·lecció. En vindran nou més, dedicats al teatre.

En aquest primer volum, va comentar Miquel M. Gibert, autor del llarg estudi introductori al teatre de l'escriptor, apareixen els dos Sagarra teatrals fonamentals, el del poema dramàtic i la comèdia costumista en vers, una comèdia pitarresca però ben dosificada, que beu l'esperit de Marivaux, com ja va dir Sagarra mateix.

Les tres primeres obres del volum pertanyen al poema dramàtic, *Rondalla d'esparvers* –la primera, estrenada per l'autor, el 1918–, *Dijous Sant* i *L'estudiant i la pubilla*. I la quarta, a la comèdia, *El jardinet de l'amor*.

Un cop llegides totes per fer l'estudi introductori, Gibert es va adonar, va dir, de dues coses cabdals. Primera, que Sagarra és l'autor de teatre català del segle XX amb més continuïtat, que va estrenar amb més regularitat i va aconseguir la més gran projecció social. I el que va definir una fórmula teatral arriscada que va funcionar, el poema dramàtic.

Els llibres de l'*Obra Completa* de Sagarra no poden ser voluminosos, a diferència de moltes edicions d'obra completa que fan feixuga la lectura i el maneig del llibre, i per això no hi haurà més de cinc o sis peces per volum. Amb aquest sistema, l'obra teatral de Sagarra n'ocuparà deu, ja que Sagarra va publicar una cinquantena d'obres.

L'edició, com és tradició a la casa, permetrà recuperar, sigui incorporades al text o sigui a peu de pàgina, les variants que la versió impresa mostra amb la versió original de l'escriptor. Narcís Garolera, a més de la coordinació filològica, ha localitzat un gran nombre de manuscrits, alguns dels quals es troben en cases particulars. En molts casos, les diferències entre el text original i el publicat eren culpa de la censura, o de l'autocensura. Com se sap, Sagarra va viure sota dues dictadures, primer la de Primo de Rivera i després la de Franco. Per tant, va fer veure Garolera, l'edició permet una nova lectura del teatre d'un escriptor que es llegeix amb una frescor que no tenen molts autors actuals.

Les novetats de poesia, *Les habitacions on visc*, de Rafael Vallbona, i *Els immortals*, de Carles Duarte i Montserrat, van permetre conèixer dos poetes

amics que s'admiraven i es coneixien prou bé, el primer dels quals, però, necessita ser reivindicat. Ell mateix ho demana en el pròleg del llibre, "Un poeta en la boira", perquè la seves facetes de narrador i periodista han amagat el poeta. I la reivindicació la va fer públicament Carles Duarte. "De forma excessivament simplista –va dir– ha estat deixat de banda com a poeta."

Les habitacions on visc, va comentar Duarte, és un llibre escrit per un poeta que explica històries i crea personatges de gruix i intensitat. A partir de referents musicals, construeix poemes que també són cançons. Llibre d'un vitalisme lúcid allunyat de candideses i retòriques, humà, ple d'emoció, s'hi reivindica la poesia com a eix de la condició humana.

Els immortals, llibre bellament il·lustrat per Manuel Cusachs, es pregunta, va dir Vallbona, fins on és factible la immortalitat i la transcendència, i què quedarà de nosaltres, o qui parlarà de nosaltres, quan hàgim mort. Llibre conceptual, com ens té acostumats Duarte, el text, va observar Vallbona, és plantejat com un joc de miralls, amb un cert doble fons, i té ecos del *Triptic hebreu*.

Arran de la publicació d'*Havanera*, de Francesc Bodí, Toni Cucarella ha escrit al seu bloc que Francesc Bodí és el primer novel·lista del País Valencià. El crític, i també novel·lista, Xúlio Ricardo Trigo, va començar la seva presentació de la novel·la *Heretaràs la terra*, de Toni Cucarella, recordant la recent proclamació, per afegir tot seguit que Toni Cucarella és l'altre gran novel·lista del País Valencià.

L'anterior novel·la de Cucarella, *Quina lenta agonia, la dels ametlers perduts*, premi Andròmina 2003, va marcar un punt d'inflexió en la seva obra, va afirmar Ricardo Trigo. "Cucarella –va afegir– ha fet un pas de gegant i ha arribat a un punt envejable de maduresa."

És una novel·la sobre Xàtiva i en concret sobre la desaparició de la Xàtiva de Raimon, la de l'horta i el secà.

"Aquella Xàtiva –va dir Cucarella– s'ha acabat, per culpa dels constructors. I al poble del costat, a tot el País Valen-

JORDI PLAY

L'equip 3i4 del Sant Jordi 2006, format per autors i presentadors. Drets, Rafael Vallbona, Joan Garí, Vicent Sanchis, Narcís Garolera i Sam Abrams. Ajupits, Toni Cucarella, Carles Duarte, Xúlio Ricardo Trigo i Miquel M. Gibert. Una sola absència, Joan F. Mira.

cià, ha passat el mateix. És la destrucció de l'espai viscut. En trenta, quaranta anys ha desaparegut no sota un pantà, com Mequinensa, però gairebé. Ja no és aquella ciutat nostra. Aquelles arrels han desaparegut.”

Cucarella podia haver fet una novel·la negra, perquè el tema és la corrupció, però ha preferit situar-se a les antípodes, recórrer al model de Hrabal i, en comptes de fer la denúncia per l'espai perdut, construir una història d'amor trista, frustrada, i, finalment, parlar de “nosaltres els valencians”.

El columnista que publica llibre a 3i4 és Joan F. Mira. De viatge a Itàlia, l'escriptor no va poder ser present a la Casa de Llibre. En el llibre *Paradís, pestes, kalàixnikovs i altres temes i qüestions* recull articles publicats entre 2001 i 2004 als diaris *Avui* i *El País* i al setmanari EL TEMPS.

Vicent Sanchis, director de l'*Avui*, va presentar el volum i el seu autor, “curios còsmic”, el va anomenar. També va proclamar que, a més de crear una de les millors obres narratives del País Va-

lencià, és un articulista que domina totes les grandàries, des dels articles de columna fins a l'article llarg d'EL TEMPS i el més extens de l'*Avui*. “I això sorprèn –va comentar– perquè realment Mira serveix per a totes les coses i, com ha dit Enric Sòria, els seus articles són artefactes perfectes, ben construïts, rodons, de principi a final, i que mantenen l'interès sempre, fins a arribar a un final sorprenent.”

Ningú millor que el crític Sam Abrams, atent a la tradició dietarista, la dels Pla, Gaziel, Manent i Fuster, per descriure i situar el dietari que presentava 3i4, *Senyals de fum*, de Joan Garí, crític literari d'EL TEMPS. El dietari de Garí correspon al 2002, és una selecció, va dir el seu autor, de tot el que va anotar aquell any, i surt, va dir Abrams, d'aquesta llarga tradició, en primer lloc, i, en segon lloc, de la continuació recent d'aquesta tradició, la formada per Enric Sòria, el dietari pòstum de Guillem Simó i ara Garí, autor que ja no és nou en el dietarisme. Com se sap, l'any 2001 va publicar *Les hores fecundes*.

De les dues famílies de dietaristes, el lliure i el forçat per la disciplina diària, el de Garí pertany a la segona i neix de la necessitat de prendre consciència de la pròpia vida, a partir de la reflexió literària, una lluita aferrissada contra el nostre enemic principal, el pas del temps, els efectes devastadors del pas del temps.

A Sam Abrams li ha agradat, del dietari de Garí, construït amb aforismes, prosas curtes i peces llargues, la seva autenticitat, la seva veritat. “No és conscient de la càmera que l'observa –va dir–, no es pentina cada cop que seu a la taula i ho passa tot pel filtre de l'autocrítica i l'autoironia, sense renunciar a la subtileza.” Per a Garí, va observar Abrams, l'escriptura li permet anar de la vida a la cultura i de la cultura a la vida. En definitiva, va concloure el presentador, estem davant d'un dietari madur, relaxat, equilibrat, intel·ligent i autèntic, “cosa que moltes vegades no abunda a la literatura d'ara”.

Lluís Bonada